

РОЗДІЛ 6 ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

УДК 378.09

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2026.45.1.37>

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВСТВА ПРИ ВИВЧЕННІ СТУДЕНТАМИ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

USING ELEMENTS OF LINGUISTIC AND REGIONAL STUDIES IN THE STUDY OF A FOREIGN LANGUAGE BY STUDENTS

Бичок А.В.,

orcid.org/0009-0006-3334-8056

кандидат педагогічних наук, доцент,

*доцент кафедри іноземних мов та інформаційно-комунікаційних технологій
Західноукраїнського національного університету*

У статті проаналізовано підготовку висококваліфікованих фахівців із досконалим знанням іноземної мови загалом та майбутніх спеціалістів із бізнес-комунікації та перекладу зокрема, адже вивчення іноземної мови дуже важливо здійснювати із застосуванням методів та засобів навчання, які б забезпечили сприйняття та закріплення навчальної програми із максимальним спрямуванням та практичне використання набутих знань. Саме тому використання при вивченні іноземної мови елементів курсу з лінгвокраїнознавства надає майбутнім спеціалістам теоретичну та практичну основу сукупності знань та вмінь, що формують профіль фахівця в галузі філології.

Використання елементів лінгвокраїнознавства при вивченні іноземної мови сприяє формуванню соціокультурної та комунікативної компетенцій, що включає сукупність знань про країни, мова яких вивчається, особливості соціальної й мовленнєвої поведінки носіїв мови, а також вмінню використовувати набуті знання для здійснення адекватного перекладу в умовах міжкультурної комунікації.

Широке застосування різноманітних методів та засобів навчання спрямоване на забезпечення сприйняття та закріплення з урахуванням індивідуальних можливостей студентів автентичного матеріалу країнознавчого характеру. Все це сприяє формуванню комунікативної та перекладацької компетенції для ефективного спілкування. Таким чином, на заняттях широко використовуються ті елементи лінгвокраїнознавства, які дають можливість вдосконалити у студентів комунікативні вміння у поєднанні з граматичними навичками.

Після вивчення курсу іноземної мови із використанням елементів лінгвокраїнознавства студенти мають вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями іноземною мовою усно й письмово, використовувати набуті знання та навички для організації ефективної міжкультурної комунікації; ефективно працювати з інформацією; використовувати мову, що вивчається, у різних жанрово-стильових різновидах й реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних проблем у побутовій, суспільній, навчальній, професійній та науковій сферах.

Ми розглянули методи використання елементів лінгвокраїнознавства при вивченні іноземної мови через призму підготовки студентів – майбутніх фахівців. Це дає змогу підготувати до роботи на світовий ринок праці та послуг кваліфікованих конкурентоспроможних фахівців з відповідною міжпредметною координацією усіх циклів гуманітарних і профільних навчальних дисциплін. У навчальному процесі при вивченні іноземної мови завдяки використанню елементів лінгвокраїнознавства студенти навчаються сприймати інформацію автентичного змісту на слух та вдосконалюють навички її відтворення. На практичних заняттях майбутні спеціалісти навчаються моделювати професійні ситуації іноземною мовою для підготовки до іншомовного професійного спілкування, а також при написанні ділових листів, складанні анотацій, умінні вести діалог-бесіду, презентацію-рекламу та презентацію-доповідь.

Ключові слова: іноземна мова, лінгвокраїнознавство, підготовка фахівців, дисципліна, компетентності, культура, навчання, студенти.

The article analyzes the training of highly qualified specialists with perfect knowledge of a foreign language in general and future specialists in business communication and translation in particular, because it is very important to study a foreign language using methods and teaching aids that would ensure the perception and consolidation of the curriculum with maximum focus on the practical use of the acquired knowledge. That is why the use of elements of the course in linguistics and regional studies when studying a foreign language provides future specialists with a theoretical and practical basis for the set of knowledge and skills that form the profile of a specialist in the field of philology.

The use of elements of linguistic and country studies in the study of a foreign language contributes to the formation of sociocultural and communicative competencies, which include a set of knowledge about the countries whose language is being studied, the peculiarities of the social and speech behavior of native speakers, as well as the ability to use the acquired knowledge to perform adequate translation in conditions of intercultural communication.

The wide use of various methods and teaching aids is aimed at ensuring the perception and consolidation of authentic material of a regional study nature, taking into account the individual capabilities of students. All this contributes to the formation of communicative and translation competence for effective communication. Thus, in the classes, those elements of linguistic and regional studies that make it possible to improve students' communicative skills in combination with grammatical skills are widely used.

After studying a foreign language course using elements of linguistic and regional studies, students should be able to communicate freely on professional issues with specialists and non-specialists in a foreign language orally and in writing, use the acquired knowledge and skills to organize effective intercultural communication; work effectively with information; use the language being studied in various genre-style varieties and registers of communication (official, informal, neutral), to solve communicative problems in everyday, social, educational, professional and scientific spheres.

We have considered the methods of using elements of linguistic and regional studies in the study of a foreign language through the prism of training students – future specialists. This makes it possible to prepare qualified competitive specialists for work in the global labor and services market with appropriate interdisciplinary coordination of all cycles of humanitarian and specialized educational disciplines. In the educational process, thanks to the use of elements of linguistic and regional studies in the study of a foreign language, students learn to perceive information of authentic content by ear and improve their skills in reproducing it. In practical classes, future specialists learn to model professional situations in a foreign language to prepare for professional communication in a foreign language, as well as when writing business letters, compiling annotations, and the ability to conduct a dialogue-conversation, presentation-advertisement and presentation-report.

Key words: foreign language, linguistic and regional studies, specialist training, discipline, competencies, culture, learning, students.

Постановка проблеми. При підготовці майбутніх фахівців із досконалим знанням іноземної мови при вивченні іноземної мови дуже важливо використовувати методи та засоби навчання, які змогли б забезпечити сприйняття та закріплення навчальної програми із максимальним спрямуванням на практичне використання набутих знань. Тому при вивченні іноземної мови варто використовувати елементи практичного застосування набутих знань. Одним із прикладів поєднання теоретичних знань та практичних елементів є використання курсу лінгвокраїнознавства, що надає студентам теоретичну та практичну основу сукупності знань та вмінь, які формують профіль фахівця в галузі філології.

При підготовці кваліфікованих фахівців, особливо в галузі бізнес-комунікації та перекладознавства в межах курсу з вивчення іноземної мови варто залучати елементи лінгвокраїнознавства. Ця дисципліна спрямована на вдосконалення знань, умінь та навичок мови, опрацювання та засвоєння важливих відомостей про національно-культурну специфіку мовного спілкування, вивчення мовних реалій з країнознавчою спрямованістю, історичними подіями, важливими культурно-історичними та соціальними асоціаціями.

При цьому варто зазначити, що в Західноукраїнському національному університеті при підготовці фахівців з бізнес-комунікації та перекладу «Лінгвокраїнознавство» (німецькою мовою) вивчається як окрема дисципліна, що сприяє формуванню комунікативної і перекладацької компетенції для ефективного спілкування. Вивчення її спрямоване на підвищення загальної мотивації студентів до здобуття нових знань, на розвиток у них якостей, притаманних креативним

особистостям, зорієнтованим на творчу діяльність [1].

Таким чином на лекційних, практичних заняттях, при виконанні самостійної та індивідуальної роботи широко застосовуються методи та засоби навчання, які дають змогу студентам проявляти високу компетентність у професійній діяльності; володіти широкою ерудицією, високою культурою та моральністю; проявляти активність, самостійність, вимогливість, вмотивованість у вирішенні професійних завдань; виявляти комунікабельність, ввічливість; мати знання з соціально направленої діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Надзвичайно важливу роль при підготовці фахівців відіграє вивчення іноземної мови, її спрямованість на практичний аспект застосування набутих знань у майбутньому. Над цією проблемою працювало багато науковців, які досліджували різні її аспекти. Зокрема, теоретичні засади процесів формування культури спілкування та комунікативних умінь висвітлені у працях Н. Бабич [2]. Dittrich van Weringh K. проаналізував роль і значення іноземної мови та культур в глобалізаційному та регіональному контекстах [3]. Donce P. присвятив свої дослідження основам теорій міжкультурного спілкування [4]. Есо У. провів аналіз ключових аспектів перекладу, а також його значення та роль у перемовинах [5]. J-D. Gauger розробив рекомендації до взаємозв'язку освіти, науки та культури при підготовці майбутніх спеціалістів [6]. Н. Härter проаналізував різноманітні аспекти життя, особливу увагу приділивши фахівцям, які працюють у сфері перекладознавства [7].

Використання елементів лінгвокраїнознавства при вивченні іноземної мови спрямоване на

опанування мовних реалій з країнознавчою спрямованістю, зокрема на розгляд основних етапів історії різних країн, також пам'яток культури та значущих історично-культурних подій.

Постановка завдання. Метою нашого дослідження є розгляд практичного застосування елементів лінгвокраїнознавства при вивченні іноземної мови. Як приклад практичного застосування щодо цього пропонується розгляд навчальної дисципліни «Лінгвокраїнознавство» (німецькою мовою), яка пропонується для вивчення студентам у Західноукраїнському національному університеті, в формування соціокультурної та комунікативної компетенції, що включає як сукупність знань про німецькомовні країни загалом, так й щодо національно-культурних особливостей соціальної й мовленнєвої поведінки носіїв мови та вміння використовувати ці знання для здійснення перекладацької діяльності зокрема.

Для досягнення мети були поставлені такі **завдання**: дослідити необхідність досконалого володіння іноземною мовою в поєднанні зі соціально-гуманітарними, соціальними та загальнопрофесійними дисциплінами, а також зі знаннями спеціальних дисциплін; розглянути ефективні методи опанування знаннями на заняттях з дисципліни «Лінгвокраїнознавство» (німецькою мовою); дослідити необхідність використання різноманітних засобів навчання та їхню ефективність.

Потрібно зазначити, що дослідна робота включала такі **методи** дослідження:

1) теоретичні методи (аналіз педагогічної, психологічної та навчально-методичної літератури українських та зарубіжних джерел із застосуванням порівняльного аналізу, синтезу, конкретизації, систематизації, узагальнення і моделювання);

2) діагностичні методи: педагогічне спостереження, бесіда, інтерв'ю, тестування застосовувалися з метою виявлення рівня сформованості лексичних одиниць та граматичних структур;

3) емпіричні методи: анкетування, бесіди, диспути, пресконференції, «круглий акваріум», імітаційні ігри, тренінги, створення ситуації успіху та «простору вільного вибору» та ін. використовувалися з метою перевірки ефективності знань, умінь та навичок з дисципліни;

4) комплексний підхід із використанням наукових методів пізнання забезпечив достовірність отриманих результатів та висновків.

Виклад основного матеріалу. Наше дослідження передбачає вирішення таких завдань: розглянути найменування та опис компетентностей, формування яких забезпечує вивчення

дисципліни «Лінгвокраїнознавство» (німецькою мовою); дослідити результати навчання, що є наслідком [результатом] роботи на заняттях, самостійної та індивідуальної роботи студентів; вибрати тематику лекційних занять; визначити тематику практичних занять; описати засоби та методи демонстрування результатів навчання.

Дисципліна «Лінгвокраїнознавство» (німецькою мовою) забезпечує формування таких компетентностей: здатність спілкуватися іноземною мовою; здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мови, що вивчається; здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди мови, що вивчається, описувати соціолінгвальну ситуацію.

Досконале володіння іноземною мовою передбачає: знання, вміння, навички студентів грамотно використовувати лексичні одиниці; знати граматику німецької мови на рівні, необхідному для усного та писемного мовлення; вміння сприймання аутентичного тексту іноземною мовою на слух та навички його відтворення; вміння моделювати професійну ситуацію німецькою мовою; читання, переклад, переказ текстів без словника; підготовку до ефективного іншомовного професійного спілкування; навички іншомовного професійного спілкування, комунікативна взаємодія з людьми в різних життєвих ситуаціях; складання анотацій та написання ділових листів; коректне дотримання правил мовленнєвого етикету; володіння вміннями вести діалог-бесіду, презентацію-рекламу та презентацію-доповідь; завжди використовувати можливість для професійного самовираження німецькою мовою; розвиток здібностей використання німецької мови в конкретних професійних ситуаціях.

У результаті навчання студенти мають: вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземною мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації; ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати; знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови та літератури, що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності; характеризувати діалектні та соціальні різновиди мови, яка вивчається, описувати соціолінгвальну ситуацію; використовувати мову, що вивчається, в усній та письмовій формі, у різних

жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.

Дані результати навчання будуть ефективними лише у комплексі, тобто: робота аудиторна, робота самостійна, індивідуальна та тренінг. Як правило, робота аудиторна поєднує лекційні та практичні заняття.

Розглянемо тематику навчальної діяльності.

Програма навчальної дисципліни «Лінгвокраїнознавство» (німецькою мовою)», що вивчається в Західноукраїнському національному університеті, складається із вивчення таких тем:

– Вступ до лінгвокраїнознавства. Географічне розташування Німеччини та її історія від прадавніх часів до сьогодення.

– Федеративні землі Німеччини. Держава і політика ФРН, її конституція. Органи законодавчої влади. Економіка.

– Освіта та наука Німеччини. Культура і мистецтво. Соціальне життя. Значення та роль німецької мови. Вільний час. Дозвілля. Спорт. Національна кухня. Традиції.

– Австрія. Географічне розташування. Клімат. Історія держави. Федеративні землі Австрії. Економіка держави.

– Значення німецької мови. Держава та її політика. Освіта і наука. Культура та мистецтво Австрії. Дозвілля і спорт. Соціальне життя. Національна кухня.

– Географічне розташування Швейцарії. Клімат. Історія. Держава та політика. Національна символіка. Економіка Швейцарії. Культура та мистецтво.

– Люксембург. Географічне розташування. Клімат. Історія. Держава та її влада. Національна символіка. Спорт. Економіка Люксембургу. Культура, мистецтво та література. Національна кухня. Соціальне життя.

– Ліхтенштейн. Географічне розташування. Історія. Держава та влада. Національна символіка. Економіка. Населення. Релігія. Мистецтво. Література. Транспорт. Особливості національної кухні. Традиції та свята.

Як бачимо, у переліку зібрані найголовніші теми, що стосуються цього курсу.

Метою практичних занять, тема кожного із яких відповідає темам лекцій, є поглиблення та розширення знань про історію, культуру, науку; політичний та державний устрій німецькомовних країн; розвиток соціокультурної та німецькомовної компетенцій студентів.

Діяльність студентів на практичних заняттях стимулювала їхню активність, допомагала розкрити потенціал, а також прагнення до мовлення, створити атмосферу невимушених відносин між викладачем та студентами.

Варто зазначити, що певні труднощі виникали у студентів при опрацюванні таких тем: «Держава і політика ФРН, її конституція», «Федеративні землі Австрії», «Економіка Швейцарії». Тому основну увагу було приділено активізації діяльності студентів, набутті навичок діалогічного мовлення. Найефективнішими на цьому етапі роботи є використання ігрових технологій (рольових, ділових та імітаційних ігор), групових дискусій, а також міжособистісних діалогів. Вищезазнані вправи стимулюють студентів до мовленнєвих та немовленнєвих дій, спрямовують та регулюють поведінку співрозмовника, навчають відстоювати свою думку, уміти переконувати.

У ході навчального процесу ми врахували необхідність поєднання лекцій, практичних занять, що забезпечило здійснення системного підходу. Так, для прикладу, під час вивчення тем «Економіка Швейцарії», «Ліхтенштейн» здійснено аналіз політичного та економічного розвитку. Результатом навчальної діяльності були презентації-доповіді та презентації-реклами [8].

Зазначимо, що під час віртуального спілкування зі студентами м. Дрезден (Німеччина) отримано перший досвід професійної взаємодії студентів. Важливу роль на заняттях відіграли методи «брейн-ринг», «прес-конференція», «круглий акваріум» особливо під час вивчення тем «Культура, мистецтво та література», «Дозвілля і спорт», «Освіта і наука» в Німеччині, Австрії, Швейцарії [9].

Результатом активної діяльності майбутніх перекладачів на заняттях є: проведення міжкультурних групових проєктів; співпраця та переписка зі студентами інших спільнот та країн; вдосконалення навичок письма, говоріння, читання, аудіювання; доступ та використання інтерактивних серверів; використання програм з «живим спілкуванням».

Ефективним у навчанні є використання рольових, ділових, ситуаційних та дослідницьких ігор, ігрового проєктування, що сприяє: прогнозуванню результатів діяльності; успішній імітації діяльності на міжнародному рівні; формуванню навичок розуміти один одного.

При обмеженні аудиторного часу, а також з урахуванням обов'язкової умови інтенсивного характеру вправ для опанування іноземної мови, виникає необхідність навчати студен-

тів самостійно працювати в позааудиторний час. Враховуючи специфіку теоретичного курсу «Лінгвокраїнознавство» (німецькою мовою), завдання з самостійної роботи для студентів пов'язані з роботою над оригінальними текстами, перекладацькою та лексикографічною діяльністю.

Самостійним завданням є відбір реалій (слів та виразів на позначення соціально-історичних і національно-культурних явищ) історії, побуту та культури Німеччини, Австрії, Швейцарії, Люксембургу та Ліхтенштейну з німецькомовних лексикографічних джерел (словників, енциклопедій, тезаурусів) та подання способів передачі змісту українською мовою або реферат на одну із запропонованих тем.

Як свідчать результати дослідження, атмосфера успіху допомагає активізувати та сформувати мотивацію досягнень студентів у навчанні. Атмосфера успіху попереджає апатію, швидку втоми, відчуття тривоги та напруги, а також інші негативні психічні стани, що є дуже часто причинами міжособистісних конфліктів. Саме успіх сприяє повному розкриттю і виявленню якостей особистості студента – майбутнього перекладача.

Вважаємо, що домінуючими характеристиками особистості студента-майбутнього перекладача спеціальності «Бізнес-комунікації та переклад» є управлінська компетентність, комунікабельність, гуманізм, креативність, інтелектуальні та організаційні здібності. З'ясовано, що професійна діяльність перекладача тісно взаємопов'язана з його інтелектуальними та організаторськими здібностями. Використання «круглого столу», «презентації-реклами», «складання бізнес-плану» забезпечило ефективне засвоєння тем курсу «Лінгвокраїнознавство» (німецькою мовою) [10].

Висновки. Результатом нашого дослідження щодо використання елементів лінгвокраїнознавства при вивченні студентами іноземної мови є розгляд розробленого нами навчального курсу «Лінгвокраїнознавство» (німецькою мовою), за яким здійснюється підготовка студентів спеціальності «Бізнес-комунікації та переклад». Цей навчальний курс забезпечує взаємозв'язок міжпредметної координації всіх циклів гуманітарних і профільних навчальних дисциплін та ґрунтується на синергетичному, когнітивному й системному підходах. В процесі дослідження обґрунтовано результативність на заняттях з «Лінгвокраїнознавства» (німецькою мовою) таких методів, як теоретичні, діагностичні, емпіричні та комплексний підхід, який забезпечив достовірність отриманих результатів та висновків з вищеназваної дисципліни. Також досліджено та підтверджено необхідність використання та значну ефективність таких засобів навчання, як Інтернет, віртуальні тренажери, презентації, відео-конференції, а також активного використання аудіо- та відеотекстів творчого спрямування.

Проведене дослідження не претендує на повне опрацювання та вичерпне вирішення всіх проблем щодо використання елементів лінгвокраїнознавства при вивченні студентами іноземної мови загалом та викладання дисципліни «Лінгвокраїнознавство» (німецькою мовою) при підготовці студентів спеціальності «Бізнес-комунікації та переклад» зокрема. Потребують подальшого дослідження питання щодо науково-методичного забезпечення навчально-виховного процесу із використанням сучасних технологій навчання, Інтернету; оптимізація навчально-виховного процесу в навчальному закладі як засобу розвитку творчого потенціалу майбутнього перекладача.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Крайняк Л. К., Бичок А. В., Боднар О. Б. Лінгвокраїнознавство / Landeskunde (німецька мова): навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 252 с.
2. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення: навчальний посібник для університетів. Львів: Світ, 2015. 232 с.
3. Dittrich van Weringh K. Kulturen zwischen Globalisierung und Regionalisierung. *Informationen zur politischen Bildung*. 2013. № 280. S. 63-65.
4. Donec P. Grundzüge einer allgemeinen Theorie der interkulturellen Kommunikation. Aachen: Shaker Verlag, 2014. 324 S.
5. Eco U. Übersetzen als Verhandeln. *Sprache im technischen Zeitalter*. 2017. Heft 184. S. 434-441.
6. Gauger I.-D. Bildung, Kultur, Wissenschaft. Bornheim Konrad-Adenauer Stiftung e.V., 2020. 93 S.
7. Härter H. Allgemeine Wirtschaftslehre. Mercur Verlag Rinteln, 2002. 170 S.
8. Бичок А. В. Лінгвокраїнознавство (німецькою мовою): принципи навчання та компоненти змісту підготовки майбутнього перекладача. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. № 1 (19). С. 522-529.
9. Бичок А. В. Застосування методів та засобів навчання на заняттях з «Лінгвокраїнознавства» (німецькою мовою) при підготовці студентів спеціальності «бізнес-комунікації та переклад». *ScienceRise: Pedagogical Education*. 2023. № 5 (23). С. 25-28.

10. Бичок А. В. Роль та значення дисципліни «Лінгвокраїнознавство» (німецькою мовою) при підготовці фахівців спеціальності «бізнес-комунікації та переклад». *Вісник науки та освіти*. 2023. Вип. 12 (18). С. 53-67.

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Дата першого надходження статті до видання: 03.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 23.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 07.05.2026